

glasba plemenitejša od besede, ve najboljše sam avtor. Pravijo, da je glasba govorica posvečenih, ki tudi v tišini poslušajo njen šepet, ker je izrazni jezik neke svojiske resnice, umetnost sporočila na visoki ravni. Tudi tišina gorá je glasba svoje vrste; je tisto sporočilo notranje izpovedi, ki ga ne razloži ne fizika, ne filozofija, ampak preprosto umetnost sama. In kaj je bilo lepšega za jubilatov osem-

deseti rojstni dan kot to, ko je baržunasti glas svetovno znane mezzosopranistke Marjane Lipovšek, njegove hčerke, odmeval pod svodom velike dvorane Cankarjevega doma v Ljubljani ob očetovi klavirski spremljavi! To je bil praznik za očeta — in praznik za vse. Jubilantu ob jubileju čestitamo vsi slovenski gorniki, ki nam je mar do resnice v gorah.

ZA ČIM SMO STREMELI V GORSKEM SVETU?

ČLOVEK DAJE MRTVI SNOVI LEPOTO

DUŠAN FURLAN

»V prilogi Ti pošiljam en Dušanov spis, ker se mi zdi pravilno, da ga imaš Ti.« je lansko jesen pisala Mariborčanu Dušanu Vodebu vdova lanskega maja umrlega gornika Dušana Furlana.

To Furlanovo razmišljanje iz kdo ve katerega leta je Dušan Vodeb poslal Planinskemu vestniku in zraven napisal tole: »Vse Furlanove besede z občudovanjem sprejemam in so name napravile izreden vtis. Spoznavam Furlana kot še nikoli doslej: v njegovem občutenem dožemanju narave, hribov, alpinizma, prijateljev. Čeprav sva si bila z Dušanom zelo blizu, sošolca, skupaj med ustanovitelji mariborskega alpinističnega odseka in večkrat v skupni navezi pri plezanju, ga le nisem dovolj spoznal in poznal, njegovo notranji odnos do narave, do gorá in alpinizma. Sedaj Dušana Furlana še bolj cenim kot spoštovanega, poštenega in resničnega prijatelja.«

Tako dajemo to Furlanovo gorniško pre-mišljevanje v branje slovenskemu planinskemu občestvu. (Op. ur.)

* * *

Ko mi je bilo šest let, sem v prvi razred osnovne šole pohajal k očetu, ki je takrat učiteljeval v Šempolaju na Krasu. Nekega jasnega, sončnega dne nas je oče, svoje učence, popeljal na sprehod do Trnovce, vase pod borovim gozdom, četrte ure oddaljene od Šempolaja. Tu sta ob cesti, ki teče pod vasjo proti Trstu, dva velika stara topola. Prav tu je v dneh, ko je ozračje sveže in čisto, videti vso verigo Julijcev kot na dlani.

Sredi med njimi, veličastno kipeč proti nebu — Triglav. »Naši pradedje, stari Sloveni«, nam je takrat govoril oče, so ga častili kot božanstvo. Danes je še samo najvišja in najlepša slovenska gora, toda v njem, v njegovi podobi so vedno bile, so in vedno bodo zapopadane vse naše slovenske sanje in stremjenja, vsa naša preteklost in bodočnost.«

Ne vem, če smo otroci takrat očeta kaj

prida poslušali in razumeli. Spominjam pa se, da sem ves prevzet strmél v sanjsko čipkasto črto belih vršacev, ki so se jasno, razločno črtali na daljnem modrem obzorju. Nad vsemi je kraljevsko nedostopni v svoji suvereni samotnosti kraljeval Triglav, najbolj slovenska gora vseh gorá.

GOZDOVNICI POD STOLOM

Od takrat sem v sebi nosil nekakšno pravljico vizijo o gorah in o vsem, kar je z njimi v zvezi. Razen v nekaterih malenkostih, narekovanih od neovrgljive stvarnosti, se tej viziji nisem več odrekel. V življenju mi je pomagala marsikaj bistvenega spoznati, ceniti to, kar je cene vredno, spoštovati naravo in človeka kot njen najvišji dosežek.

Z rodnege Krasa sem se kasneje po sili razmer preselil z družino v Maribor. Štajerska je čudovit svet v primeri z mojim takrat domala golim, skalnatim Krasom. Zeleni gozdovi, mogočno vodovje Drave, sončni vinogradi z veselimi klopotci: vse to je meni porajalo občutja, ustvarjalo vzdušje, katerega protagonisti so bili zeleni lovci, srne in jeleni, smrekovi gozdovi — ob živahnih Štajercih sredi bogatih vinogradov in sadovnjakov. Vse mi je bilo blizu, kot so, recimo, predgorja Alp blizu pravih goram s silnimi ostenji in apnenčastimi vršaci. Ti pa so bili daleč.

Toda prej kot sem se nadejal, sem se zares znašel pod njimi.

Bilo je med taborečimi gozdozniki ob jezuru pri Žirovnici. Nad nami se je v nebo čokot dvigal Stol. Krog in krog, daleč naokoli — vrhovi neznanih gorá. Nedaleč za našimi šotori morda petnajst metrov visoka skala. Tu sem se prvič poskusil v plezanju. Potem spet nič; le vztrajna želja, da bi se pravih goram zares približal, ni obmirovala.

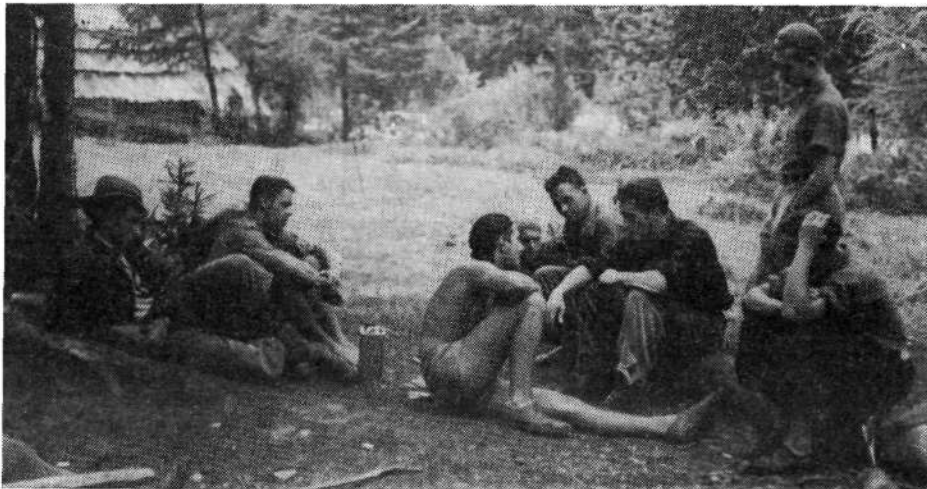
Dobil sem v roke Kugyjevo Iz življenja gornika. Ta me je šele razvnela! Priložnosti, da bi sam kaj podobnega doživel, pa ni in ni bilo. Hodil sem z vrstniki po Pohorju, užival v naravi, v napornih hojah, nad kakim posebnim doživetjem, toda ti-stega pravega in pričakovanega ni bilo.

PRVI AO SPD

Prišlo je tudi to! Naneslo je, da smo se z Dušanom in Miranom za tisto poletje zmenili za skupno plezarijo. Najbolj mi je v spominu, koliko truda in skrbi smo imeli s plezalno opremo. Sredstev ni bilo, zatekli smo se k improvizaciji. Kline smo dali izdelati ne vem več komu, da bi nas manj stali. Kdor nam jih je že izdelal, jih je napravil iz mehkega železa, da so se pod malo večjim pritiskom uvijali. Nanje se ni bilo mogoče zanesti, toda v tolažbo smo imeli dva ali tri prave. Ne vem, od kod so se vzeli; na vsak način jih je bilo malo. Tudi porekla vrvi se ne spominjam, vem pa, da iz Divjakove športne trgovine ni prišla. Naši plezalniki so bili Batine trempke, nanje pa smo natakneli iz žakljevine napravljene vtikače z večplastno prešitimi podplati iz istega blaga, ki naj bi vsaj na mokri skali ne drseli tako kot Batine gumijevke. Pa smo le preplezali Mojstrovko skozi kamine, Hornovo v Jaluvcu in direktno v Špiku! Marsičesa je manjkalo, toda navdušenja gotovo ne; bilo ga je čez vse mere.

Tisti čas je v Mariboru zanimanje za plezanje, za gore, za alpinizem med mladino začelo močno naraščati. Vse več je bilo mladih, ki so obetali postati odlični alpinisti. Med tistimi, ki so z alpinizmom že bili seznanjeni, se je porodila želja, da bi svoji dejavnosti dali neko bolj organizirano obliko. Tako je bil pri SPD Maribor matica leta 1937 ustanovljen prvi alpinistični odsek SPD v Sloveniji. Imel je svoj znak, svoj program in svoj sedež. Ni stremel po elitizmu, bil je odprt za vsakogar, ki so mu bile pri srcu gore in je bil vnet za plezanje, ki je bil naprednih misli in mu je bilo mar za demokracijo in svobodo, ki sta prav tisti čas v Evropi

Tabor AO Maribor-Matica v Martuljku leta 1938: tretji z desne je Dušan Furlan

začeli biti čedalje bolj ogroženi. Pripadniku Katoliške akcije in hitlerjancu, ki sta se skušala pretihotapiti med nas, ni uspelo doseči, kar sta nameravala. Pravočasno smo jima dali razumeti, da zanju ni mesta med nami.

Takisto nas ni mogel poskus požiga našega sedeža s strani ljotičevskih mladincev zavreti v delovanje po načrtani poti.

Delovali smo vneto in navdušeno, se udeleževali organizacijskih, strokovnih in drugih sestankov, kjer smo razpravljali o takrat pomembnih dogodkih, političnih in idejnih vprašanjih, ki so nas zanimala, diskutirali o problemih, ki so takrat obvladovali svet. Prirejali smo planinska predavanja, eno z avstrijskim himalajcem smo organizirali v veliki Unionski dvorani. Predavanje je imelo velik uspeh, dvorana je bila nabito polna.

Toda naša največja skrb so bili alpinistični tabori v Martuljku. Vsi zapovrstjo, kar jih je bilo, so bili uspešni tako alpinistično kot vsestransko. Lahko rečem, da vsi, ki smo se jih udeleževali, ne bomo pozabili nanje. Bili so izvrstna šola alpinističnega delovanja, tovarištva in demokratičnega zorenja.

SKROMNO IN SPOŠTLJIVO UŽIVANJE

Za čim smo stremeli v svojem alpinističnem delovanju nekdanji člani mariborskega AO? Menim, da ne bom zganjal samovolje, če trdim, da je vsak član gledal v alpinizmu in stremel v njem za nečem, kar je ustrezalo njegovemu značaju, temperamentu, vzgoji, splošni razgledanosti, osveščenosti in še čemu. Nekomu je lahko pomenil le športno merjenje moči in poguma, drugemu rekorderstvo, tretjemu sredstvo za duhovno rast in telesno krepitev, četrtemu estetsko uživanje v naravi, etično samooblikovanje v požrtvovalnosti in samopremagovanju, nekomu morda mišično izživljanje, kdo drugi si ga je lahko

zamislil kot nekakšno gibanje s posebnim poudarkom na njegovih samovzgojnih kvalitetah. Ne vem, kaj je pri enem ali drugem utegnilo imeti večji poudarek.

Zase vem, da sem pohajal v gore, se podajal v njihove arene med drugim iz radovednosti, kaj pomenim in koliko veljam kot osebnost, to sem nadalje povezoval tudi z neko željo po športni uveljavitvi kakor tudi s stremljenjem, da bi si v stelah skušal izoblikovati značaj. Lepote narave, žive in mrtve, veličastje gorskega sveta z vsemi spremnimi pojavi je tako prihajalo samo od sebe, če je bil človek vse to pripravljen in sposoben sprejemati, uživati skromno in spoštljivo, kot mora biti med ljudmi in stvarmi, ki so od pamtveka v veliki medsebojni odvisnosti. Vse to sem čestokrat doživljal v družbi dobrih, znanih, preverjenih tovarišev ob hkratnem plodnem in koristnem izmenjavanju lastnih izkušenj, doživetij in pomoči.

Gore same po sebi so le gmote mrtve snovi: apnenca, granita, dolomita in še česa. Človek je, ki jim daje lepoto, veličino, jih dviga v nebo s svojo sposobnostjo, ko jih oživlja s svojimi idejami in plemeniti s svojimi ideali, spreminjajoč jih nazadnje celo v prizorišča dramatičnih spopadov med ozko sebičnostjo lastnega telesa in univerzalno širino svojega duha.

Imel sem srečo, da sem v življenju dosti časa prebil v naravi, v gorah, na smučanju, na izletih po gozdovih, prek pašnikov, na sprehodih kjerkoli v naravi. Toda še večjo srečo sem imel, ker sem bil pri tem vedno v družbi dobrih prijateljev in tovarišev, ljudi z mnogimi vrlinami in manj pomembnimi napakami, ki so vsak po svoje vnesli v moje življenje neki posebno vreden smisel in pomen. Vedno sem jim bil hvaležen za to in nanje ne bom nikoli pozabil. Med temi tovariši in prijatelji so člani AO na prvem mestu.

OB 90-LETNICI ROJSTVA DR. IVA JUVANČIČA

GORJANOM, GORJANCEM, GORNIKOM

MIRAN MIHelič

Rodil se je zadnjih »pet minut« prejšnjega stoletja v znamenju kozoroga, kot je sam večkrat poudaril.

Zlasti na Primorskem je veljal med ljudmi kot spoštovan duhovnik, zgodovinar, publicist, kulturni delavec, svetovalec v stiski, politik, kot eden od vidnejših krščanskih socialcev na Primorskem, pa planinec in sploh vsakovrstni znanec ljudi pod vrhovi Soške doline, delno pa tudi okolice Ljubljane in Gorenjske.

Na vseh področjih, kjer je deloval, pa je zlasti v času najhujših pritiskov na slovenski narod v svojo dejavnost vpletal narodno buditeljstvo z razvijanjem človekovega osebnega, neodvisnega presojanja dogodkov in časa sploh.

Rojenemu 5. decembra 1899 v Bovcu mu je to okolje vcepilo v dušo neizbrisno sled in ob prostem času se je vselej napotil iskat sebe in resnico med svoje spomine kraja, ljudi, v naravo svoje čiste mladosti, ki mu je bila prisodoba iskane lepote, dobrote človekove duše, ki jo je kot »doktor duš« vse življenje ne le iskal, ampak tudi skušal oblikovati, zdraviti.

S prav takšno željo se je potem vračal v središče dežele, v Ljubljano, med prav tako svoje ljudi, v realnosti vsakdanjega, živega dne, kjer je bil nepogrešljiv mozaik intelektualnega okolja vseh nivojev, brez katerega tudi sam ni mogel.

Enako lahko se je gibal med drugimi narodnimi okolji, a je dobro vedel, čutil in tudi izgorel tam, kjer mu je bilo mesto.

Skupaj s svojo generacijo je s pravim pasijonom občutil, da besede človek nikakor ne moremo pisati z veliko začetnico, a ironija je hotela, da s svojo generacijo ni dočakal streznenja, pač pa marsikdaj grenko diferenciacijo političnega monizma — kljub občasnim priznanjem za svoja izjemna dejanja.

Z bistrim razumom je naprej videl marsikaj in vest mu ni dala, da svojih ljudi ne bi na to opozarjal in pripravljaj, saj je posebno za Primorsko čutil, da zori odločilni trenutek Gregorčičeve prerokbe.

Zavedal se je edinstvene priložnosti, ki jo je imel kot namestnik ravnatelja Goriškega semenišča, saj je bila Cerkev v času najhujšega fašističnega nasilja edina ustanova, kjer je bila slovenska beseda še varna in javna, saj je na drugih področjih vzgojo slovenstva že davno zamrznila fašistična zima.

Svojim besedam je ostal zvest tudi v dejanjih in se je leta 1945 uprl javnemu prizadevanju škofa Santina, da bi Italija zasedla bivšo mejo ter dal za to svoj podpis. Bil je zaradi tega vržen na cesto, a ga je takoj nato povabila slovenska narodna oblast v Ljubljano, kjer je opravljal pomembna znanstvena dela.

Bil je član komisije za določitev naše zahodne meje, kar ni bilo lahko delo, saj šele danes prihajajo javno na dan vse grozote medvojnega, vojnega in povojnega obdobja, kjer marsikdo nima čiste vesti, čeprav je bil in ostal na »pravi strani«.